

75. narozeniny Vítězslava Houšky

Že čas letí jako voda, to cítí asi každý z nás. Letošní ročník našeho časopisu je už padesátý a plnou polovinu této dlouhé doby jej vedl ing. Vítězslav Houška. Léta 1966 - 1991, po která byl jeho šéfredaktorem, jsou ve Filatelii neodmyslitelně spojena s jeho jménem, což starším čtenářům není třeba nijak zdůrazňovat. V řadách členů našeho klubu však v posledních letech přibýlo mnoho nových tváří, a především pro ně tedy Vítězslava Houšku a jeho podíl na tehdejší podobě časopisu připomeňme. Příležitostí je nám nejen letošní jubilejní ročník Filatelie, ale hlavně nedávné životní jubileum jeho bývalého šéfredaktora.

FRANTIŠEK BENEŠ

Jak je mým zvykem, když už o někom píšu, nejraději to dělám pěkně zešíroka a vedle jeho „oficiálního“ působení v našem oboru se snažím všimnout si i jeho rodiny, životních osudů, cesty, po které šel, aby si čtenář mohl udělat obrázek nejen o zasloužilém pracovníku, ale i o člověku z masa a kostí. Nejinak je tomu tedy i dnes, v článku připomínajícím jubileum člověka, který se o náš časopis obzvláště zasloužil a nadto s ním spojil plnou třetinu svého života.

Mladý filatelista

Náš jubilant se narodil 30. dubna roku 1925. Tatínek byl akvizičním úředníkem pojišťovny, maminka prodavačkou v textilu, o dva roky starší bratr se stal vysokoškolským pedagogem. Rodiče se brzy rozvedli a oba chlapci žili s otcem na pražských Vinohradech, kde Vítězslav chodil i do školy.

Jako asi každý tehdejší kluk se někdy v deseti letech začal zajímat o poštovní známky a postupně se dopracoval k docela slušné (i když pořád samozřejmě klukovské) generální sbírce ČSR I. U tehdejší filatelické přepážky hlavní pošty byl pečený vařený, lákalo ho, že se tu vedle novinek daly koupit i už dávno neplatné známky, třeba i tak staré jako byla emise Husita 1920. Na ty neupotřebené si sám vyráběl pošetky z fotografického papíru přetaženého celofánem, razítkované odlepoval z dopisů a honil se i za pamětními razítky. Do své záliby zapojil i tatínka, kterého v roce 1937 uprosil, aby si udělal služební cestu do Bratislavy a v tehdejší aršíkové mánii tam jako dobrou investici na výstavě koupil po balíčku výstavních aršíků (což se moc nevyvedlo, protože tyto aršíky se nikdy nestaly žádnou vzácností, na rozdíl od jejich populárnějších předchůdců - aršíků Kde domov můj? 1934). Jako mladý filatelista byl velmi podnikavý, známky nejen vyměňoval, ale i kupoval a prodával. Byl i častým návštěvníkem ve dvou vinohradských filatelistických obchodech, pod dnešním kinem Květen a v Budečské ulici, kde samozřejmě častěji okoukal zboží ve výloze, než nakupoval, ale odkud si odnesl mnoho celoživotních vzpomínek.

Někdy po patnáctém roce se filatelie v jeho životě začala dostávat na vedlejší kolej a její místo zaujíma-

ly jiné záliby, zejména košíková, kterou začal hrát závodně, a šachy. Začaly se projevovat i jisté malířské aspirace, ve škole kreslil zdařilé karikatury spolužáků a učitelů (což se hodilo později, protože po válce se kresbami dokonce několik let živil).

V roce 1943, po maturitě¹⁾ na reálném gymnáziu byl nasazen ve vysočanské zbrojovce, napřed jako pomocný dělník, později mu tatínek za 500 cigaret²⁾ opatřil lehčí místo poslíčka (jak mi sám řekl: *byl to ten největší švindl, jaký jsem kdy zažil*). I tak to samozřejmě byly těžké časy. Pracovní doba byla 12 hodin denně, cesta do práce trvala hodinu, zpátky taky, takže pro osobní život a záliby mnoho času nezbyvalo. V té nejisté době se upnul k šachům, které vášnivě miloval, studoval a samozřejmě hrál, kde se dalo (i v práci ve zbrojovce).

Po válce se ke známákům vrátil, ale jenom proto, aby prodal svou někdejší sbírku první republiky. Spolužák z dobře situované rodiny mu za ní nabídl plnou cenu podle tehdejšího Lehovcova katalogu, a tak se s ní se vcelku lehkým srdcem rozloučil. K téhle epizodě se však váže hezká příhoda, o níž se zmiřme podrobněji. Při oceňování sbírky totiž narazili na razítkovanou známku 20 h Karel z emise Pošta Československá 1919 ve světle zelené barvě, která měla katalogovou cenu čtrnáct set korun. Neměla žádnou znaleckou značku, a tak ji kamarád nechtěl koupit, bál se, aby přetisk nebyl falešný. Vířá ji ale ze sbírky nechtěl vyndat, a tak se vypravili na poradu do oněch dvou vinohradských filatelistických obchodů. V prvním jim za ní nabídl 800 korun na ruku, to se jim ale zdálo málo, a tak šli do druhého, kde sice také nabídl přesně stejnou částku, ale požadovali, aby známka byla ověřena znalcem. *To není žádný problém*, povídá jim obchodník, *tady kousek, pod nuselskými schody, bydlí profesor Gilbert, zajděte k němu a on se vám na ni podívá*. Na lístek papíru jim napsal adresu a oni se tam hned vypravili. Po zazvonění jim otevřel sám pan profesor, jehož zjev na oba mládence velmi zapůsobil - zejména jeho mohutný, na prsa sahající plnovous. Ani se moc nedivil, známku převzal a pro výsledek zkoumání ať se zastaví zítra. Druhý den jim přišla otevřít paní Gilbertová, podala jim obálku a povídá: *Tatínek vám vzkazuje, že je to padělek*. Vítězslav byl pochopitelně zklamaný, ale do toho prvního obchodu, kde by ji bý-

¹⁾ Tehdy se maturovalo v němčině, což tehdejší studenti asi z duše nenáviděli, ale v pozdějším životě se jim dobrá znalost tohoto jazyka v životě jistě hodila - abychom našli alespoň něco pozitivního na té těžké době.

²⁾ To nebylo málo uvážíme-li, že jedna cigareta stála koncem války nějakých 45 korun (a to ten nejlevnější, a tedy i nejhorší druh) a například Vítězslavův nástupní plat ve zbrojovce činil 287 K týdně.

vali koupili i neověřenou za osm stovek, už nešel, a tak mu nakonec jako poslední pozůstatek jeho dětské sbírky zbyl právě jen tenhle jediný padělek.

Redaktor a spisovatel

Po válce se Vítězslav upnul na studium, a všechny záliby, tedy i sport a šachy, musely jít stranou. Přihlásil se na novinářskou fakultu Vysoké školy politické a sociální,³⁾ kde studoval v letech 1946 - 1950. Řada studentů této školy později vstoupila do veřejného života, ze jmen známých ve filatelii zmiňme například znalce F. Šrámka, publicistu J. Nováčka či nechvalně proslulého šéfa resortu spojů po sovětské okupaci v roce 1968 K. Hoffmanna.

Tatínek mu ve studiu nijak nebránil, ale ani ho nemohl finančně podporovat. Prostě mu řekl, ať dělá, jak myslí, ale ve svých dvaceti letech se už musí žít a šatit sám a taky mu přispívat půlkou nákladů na činži a na uhlí. Tehdy se velmi hodilo, že se Vítězslav od dětství zajímal o atletiku a taky kreslil. Protože vždycky chtěl novinařit, vypravil se do redakce Práva lidu, kde mu redaktor Šimek, shodou okolností tatínkův bývalý kolega z pojišťovny, dovolil psát nenáročně sportovní texty, které směl občas doprovodit nějakou tou veselou kresbičkou. Jednou ho dokonce poslal na Václavské náměstí za kavárníkem Tlapákem, tehdejšími našimi nejlepšími rozhodčími v boxu, aby s ním udělal rozhovor a nakreslil ho - to byla jeho první uveřejněná karikatura a nadto ještě v kavárně dostal pořádnou porci svíčkové, a bez lístků. Otištěných kresbiček přibývalo, dokonce vzbuzovaly jistou pozornost, a o jejich autora se začaly zajímat další redakce. Brzy kreslil do nějakých deseti, patnácti novin a časopisů, což ho po celou dobu studii slušně uživilo.

V tehdejší době plně zvratů a raketových kariér se na spoustě míst, uprázdněných po vyhození nepohodlných, objevili noví lidé, mnohdy bez jakékoliv kvalifikace. Nakladatelství Orbis⁴⁾ tehdy vydávalo řadu knih (či spíše brožurek) *Kdo je kdo* a jeden spolužák V. Houškovi navrhl, aby se tu ucházel o možnost napsat některý z připravovaných titulů. Řada předúnorových autorů už tehdy nesměla publikovat, a tak redaktoři vzali zavděk nabídkou třidvacetiletého studenta. Šlo o ruské spisovatele, z nichž si vybral Tolstého. Během krátké doby byly knížička hotova. Jmenovala se *Kdo je L. N. Tolstoj*, vyšla v roce 1949, měla 48 stran, honorář činil 9 tisíc korun a V. Houška se stal veřejně publikovaným autorem.

Po ukončení školy nastoupil do zemědělského nakladatelství Brázda, nejprve jako korektor, později jako tex-

tař v propagačním oddělení. To jistě nebyla nijak oslnivá kariéra, ale jako nestraník mohl být rád, že dokončil školu, a v ideově bedlivě hlídané oblasti tisku mohl jen těžko pošilhávat po nějaké lepší práci. V nakladatelství byl až do roku 1958, s přestávkou dvou let vojny. Na vojně se vrátil k šachům, které přinášely možnost nejrůznějších úlev v jinak bezduchem vojenském životě.

Po vojně se vrátil do nakladatelství Brázda, kde ho přidělili k Otto Hornungovi, kterého pro jeho židovský původ nedávno vyhodili z ČTK. Několik let spolu seděli v jedné kanceláři propagačního oddělení, vlastně až do doby, kdy Hornung přešel jako zahraniční redaktor do deníku Práce. Otto byl zanícený filatelista, o známkách pořád mluvil, a tak se V. Houška dostal k filatelii znovu. Sbírat sice znovu nezačal, ale se zájmem sledoval kolegovu sbírku a občas mu do výplaty půjčit nějakou tu korunu na koupi nenadálého přírůstku.

Sám v té době hrál šachy za ČTK (sídlila v sousední budově), kde tehdy měli dokonce šachovou redakci. V ní působil známý šachista, šachový novinář a roz-

Ilustrace V. Houšky ke knize J. Laufer - 50 let v našem sportu.

hodčí K. Opočenský, za nímž občas zašel. Seznámil se tu s dalšími osobnostmi sportovní publicistiky a získal různé drobné zakázky na psaní do novin. V roce 1955 spolupracoval se slavným rozhlasovým sportovním komentátorem J. Laufrem na cyklu článků *50 let v čs. sportu*, které později vyšly v nakladatelství Mladá fronta i jako kniha, kterou Houška ilustroval. Na Laufrovi žádost ji ale vlastně i sestavil, napsal spojovací texty, celou přepsal na stroji (800 stran strojopisu) a provedl korektury - a za to všechno od Laufra dostal neformální honorář tisíc korun...⁵⁾

V roce 1958 proběhla v Zemědělském nakladatelství jakási reorganizace, při níž V. Houška, protože nebyl z oboru, musel odejít. Měl zrovna rozepsanou knížku *Šachy s úsměvem*, a tak si nové místo nehledal a zůstal na volné noze. Knih se šachovou tematikou napsal postupně pět (první v roce 1956, jmenovala se *Nad šachovnicemi celého světa* a vydalo ji Státní nakladatelství dětské knihy, pozdější Albatros). Současně dál psal a kreslil do novin a časopi-

³⁾ S pozdější nechvalně proslulou komunistickou Vysokou školou politickou tato škola neměla nic společného (snad kromě podobného názvu a přirozeně i zde prosazované vedoucí úlohy KSČ). Později splynula s Vysokou školou ekonomickou a její absolventi, kteří v padesátých letech (podobně jako absolventi řady dalších vysokých škol) neměli žádné akademické tituly, v polovině šedesátých let dodatečně dostali diplom inženýra.

⁴⁾ Pro nás filatelisty je Orbis zajímavý tím, že před vznikem POFISu byl po krátkou dobu místem znárodněného obchodu s poštovními známkami (viz článek o panu Z. Prokopovi ve F9/99).

⁵⁾ A to přesto, že původně mu Laufer na nesmělý dotaz - A co za to? Velkoryse odvětil - Nic se nebojte, budete spokojení! (Jen na okraj poznamenejme, že Lauferův honorář tehdy činil nějakých 45 tisíc korun.)

sů, což ho slušně uživilo. V té době už měl rodinu; manželka byla lékařkou-gynekoložkou, syn později vystudoval práva.

Šachy hrál dál a vlastně díky jim nakonec přece jen nastoupil do dalšího zaměstnání. Jeden člen šachového klubu, vcelku nenápadný človíček - bývalý tiskař, ho pozval k sobě do práce a ukázalo se, že je šéfredaktorem nakladatelství Svět sovětů. Slovo dalo slovo a V. Houška tady získal místo v propagaci. Jako jeho předchůzí zaměstnání i toto mu škýtalo možnost věnovat se vedle práce i vlastní tvorbě (o to mu šlo asi především), a tak psal knížky jednu za druhou. Například v roce 1961 mu vyšly hned čtyři; za život jich pak celkem vydal

Houškova ilustrace k jeho detektivce „136 brilantů“.

29, z nichž mnohé vyšly v řadě vydání a některé byly přeloženy i do cizích jazyků a vydány v zahraničí. Byly to knihy o literatuře, detektivky i knížky pro děti. Vedle této úctyhodné řady tři knížky ilustroval a je i autorem jedné divadelní hry (*Černý střelec*, filatelistická detektivka z prostředí šachu, v roce 1976 se hrála 46x v pardubickém divadle).

Ve Filatelii

V roce 1966 se V. Houška nepohodl s novým šéfredaktorem nakladatelství a dal výpověď. Nechali ho tehdy odejít doslova na hodinu, sebral tedy své věci a šel, aniž věděl, kam se vrátne. Ale jak už to v životě chodí, v téhle z existenčního hlediska překerní chvíli zafungovala náhoda (která ovšem není zase tak slepá, a jak známo, přeje především připraveným). Po cestě ze schodů potkal totiž svého dávného kolegu a přítele Ottu Hornunga, kterému na otázku - *Co děláš?* popravdě odpověděl - *Ted' už nic, před pěti minutami jsem dal výpověď.* Na to Hornung povídá - *To je dobře! Pojď, budeš dělat šéfredaktora Filatelie!* Tehdejší šéfredaktor S. Bednář zrovna odcházel do důchodu, a tak Hornung Houšku vzal a rovnou ho odvedl představit do Jindřichské ulice číslo 14, kde sídlil Svaz filatelistů. Seděl tam tajemník J. Cimrhakl, který se s ním hned dohodl. Na otázku - *Jaký by byl plat?* řekl - *Nic moc, můžeme dát tak dva tisíce* (což Houšku potěšilo, protože to bylo o pětistovku víc, než bral do

V redakci Filatelie v roce 1974. Redaktor R. Kvíz, autor Jaroslav Ježek, autor a člen redakční rady Vladimír Feldmann, Vítězslav Houška a Američan Henry Hahn, redaktor *The Czechoslovak Specialist* a vynikající sběratel a vystavovatel čs. známek.

té doby) a na námitku, že není schopen chodit do práce od půl sedmé, Cimrhakl opáčil - *Udělej si to, jak chceš, hlavně aby se zajistila výroba časopisu.*

Houška si vzal krátký čas na rozmyšlenou a šel se poradit se Slávou Kaisrem, nakladatelským redaktorem některých jeho knížek, který byl známým filatelistickým činovníkem (a Cimrhaklovým předchůdcem ve funkci tajemníka svazu). Kaiser mu tehdy řekl památnou větu - *To neber, to tě nebude uspokojovat, nebo tomu naopak úplně propadneš.*

Vítězslav Houška ho však naštěstí neposlechl, v září roku 1966 do Filatelie nastoupil a začal tím její další kapitolu, která pak trvala rovně čtvrtstoletí. Časopis, který převzal, nebyl špatný. Na rozdíl od svých předchůdců - Hirschovy Tribuny filatelistů a Čs. filatelie, Gilbertova Českého filatelisty a Novotného Zpravodaje naší filatelie - byl sice samozřejmě poznamenán poúnorovou ideologizací, ta se však v průběhu šedesátých let projevovala už spíš jako úlitba mocným než snaha o hlavní směřování jeho obsahu. Objevovalo se tu mnoho odborných článků, a to nejen o československých známkách, ale i o emisích zahraničních, byly publikovány studijní poznatky, mezi přispěvateli najdeme jména legend naší filatelie. Kvalitní bylo i složení redakční rady, kde působili například J. Bísek, A. Dušek, O. Hornung, J. Kracik, V. Krajíc a V. Nebeský.

V. Houška do doposud téměř výhradně odborného časopisu vnesl jistý šmrnc, snažil se zvýšit jeho čtivost, začal více zařazovat reportáže, rozhovory, ankety a seriály. V průběhu let se mu podařilo rozšířit okruh autorů i publikovaných témat (mnozí dodnes vzpomínáme například na články J. Ježka⁶⁾ či vzpomínky L. Novotného; Filatelie začala psát i o perfi-

⁶⁾ O nichž v roce 1969 v anketě o nejzajímavější článek Filatelie napsal M. Slapnička: „Kdybych se náhodou stal tureckým vezírem nebo multimilionářem, asi bych požádal Jaroslava Ježka o převzetí funkce dvorního filatelistického spisovatele. Otvírám-li Filatelii, dívám se nejdřív, je-li tam něco od Ježka. A když je, tak mám dvojnásobnou radost. Jeho články nelze jen přečíst; ty se musí vychutnávat, číst několikrát za sebou, vracet se. Velmi často mě Ježek svou zmínkou o některé drobnůstce donutí, abych znovu prolistoval literaturu a zamyslel se nad hloubkou a souvislostmi filatelie...“

nech, do té doby spíše opomíjených, o poštovní historii, poštovních a podobně). Nový šéfredaktor věnoval pozornost i grafické úpravě, snažil se o hezčí založení, změnil titulky, samozřejmostí byla pěkná, čtivá čeština, kterou používal ve svých článcích a redakčních materiálech. Uvážíme-li, že časopis tehdy vycházel jako čtrnáctidenník o nejméně 30 stranách plus obálka plus zvlášť číslované filatelistické sešity či jiné přílohy, vychází nám ročně úctyhodných 864 stran (a to tehdy nebyla prakticky žádná plošná inzerce, takže se jednalo vesměs o odborné texty). Takový pracovní nápor se dal zvládnout také díky kvalitním spolupracovníkům; o některých z nich V. Houška hezky píše ve svém seriálu *20 let redaktorem Filatelie* v roce 1987.

V průběhu Houškova šéfredaktorství Filatelie vycházela v úctyhodném nákladu 20.000 výtisků a vedle vlastního časopisu redakce zajišťovala i vydávání Mladého filatelistu, na nějž pamětníci nostalgicky vzpomínají jako na nádherný časopis, který s chutí četli i sběratelé dávno dospělí.

V průběhu těch pětadvaceti let V. Houška se svým miniaturním redakčním kolektivem (v němž se vystřídala řada jmen - za všechny zmiňme V. Volka, L. Koška, R. Kvíze, M. Šubrtovou a její dceru M. Kudělovou, či asi služebně nejstarší spolupracovníci redakce H. Hodkovou) zažil doby dobré i zlé, jako tomu ostatně bylo asi všude. V podmínkách reálného socialismu časopis nenechal příliš hluboko zabřednout do politiky a naopak se jej snažil (se střídavými úspěchy) v tomto směru spíše držet stranou. Sám sobě i tisícům a spíše desítkám tisíc čtenářů tak umožňoval uchýlit se do pestrého a rozmanitého světa filatelie, kde lze nacházet radost a potěšení, klid i napětí, v němž si na své přijdou systematici i bohém a který je vlastně i jakousi miniaturní školou života.

Za svou největší zásluhu na tomto poli sám skromně pokládá to, že snad posunul úroveň filatelistické žurnalistiky dál; my však musíme dodat, že vedle toho výrazně přispěl k přípravě a vydávání Monografie čs. známek a razítek (zejména Votočkovy dvoudílné práce) a napomohl i k vydání několika neopakovatelných knížek z našeho oboru (např. *Filatelistovo podzemní rozjímání* V. Nebeského). Při tom nacházely uplatnění jak jeho novinářský talent a vzdělání, tak jeho přesné myšlení šachisty, vytrvalost atleta i romantická a přítom i tak trochu pragmatická duše toho dávného

V redakci Filatelie v roce 1983. Zleva V. Houška a redaktoři R. Kvíz a L. Košek (ten vedl i Mladého filatelistu).

sběratelé známek první republiky z jeho dětství.

V roce 1991, ve svých 66 letech, z časopisu Filatelie, který byl ve víru polistopadových změn najednou tak trochu bezprizorný a jehož budoucnost byla především z ekonomického hlediska nejistá, V. Houška odchází do důchodu. Na jeho místo nastupuje mladý novinář a manažer V. Schödelbauer, který časopisu už bezmála deset let vtiskuje novou, zase tak trochu jinou tvář. V. Houška dál pracuje na svých knížkách a dalších projektech, ale kontakt s Filatelii neztrácí. Nadále je jejím pečlivým čtenářem a současně i vlídným a přátelským kritikem, nevtíravě ochotným pomoci a poradit, když je to třeba. Mnohé z projektů, které kdysi ve Filatelii uvedl v život, přesáhly jeho šéfredaktorskou éru, jsou aktuální i dnes⁷⁾ a jsem přesvědčen, že budou zajímat a těšit i naše nástupce a následovníky.

*

Pro mně osobně je jméno V. Houšky s časopisem Filatelie nerozlučně spjata už od dob mých raných sběratelských začátků. Koncem šedesátých let jsem v jakési mládežnické filatelistické soutěži vyhrál roční předplatné a od té doby jsem jeho věrným čtenářem (a v posledních letech i přispěvatelem). Dodnes vzpomínám, jak jsem netrpělivě nakukoval do poštovní schránky a vyhlížel nejnovější číslo. Úcta, se kterou jsem tehdy k tvůrcům časopisu vzhlížel, se nevytratila a s lety se přeměnila v pocit odpovědnosti za dílo, které jsme převzali a jednou bychom měli zase předat dál.

Našemu předchůdci, spisovateli a redaktoru inženýru Vítězslavu Houškovi jistě i jménem nás čtenářů za všechno, co pro náš časopis udělal, ještě jednou děkujeme, ze srdce mu blahopřejeme k významnému životnímu jubileu a hlavně mu přejeme do dalších let hodně zdraví a radosti. ■

⁷⁾ Za všechny uvedme seriál H. Herst: *Nassau Str., N.Y., který jsme na našich stránkách začali v letošním roce s úspěchem reprizovat.*